

Afwegingskader voor toerisme in tijden van COVID-19**1 juni 2020**

Auteurs: (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e) (10)(2e)

Afwegingskader voor toerisme

De COVID-19 epidemie in Nederland is dankzij de bestrijdingsmaatregelen steeds beter onder controle. Tijdens de transitiefase worden beperkende maatregelen stapsgewijs opgeheven, zonder het doel van voorkomen van overbelasting van de zorg uit het oog te verliezen. De incidentie is nu gedaald tot een acceptabel niveau. Het doel is nu om deze situatie op z'n minst te handhaven om daarmee te voorkomen dat (delen van) de curatieve zorg wederom overbelast worden. In de komende vakantieperiode zal er weer meer gereisd gaan worden, met mogelijke gevolgen voor de epidemie in Nederland.

In dit afwegingskader worden voorstellen voor beleid gedaan om de gevolgen van toerisme voor de epidemie in Nederland te beperken. Deze adviezen zijn gericht op Nederlanders die op vakantie gaan in Nederland of in het buitenland en op buitenlanders die in de vakantieperiode naar Nederland komen.

De huidige situatie

Op dit moment worden alle niet-essentiële reizen naar het buitenland afgeraden. Reizigers die met het vliegtuig naar Nederland (terug) komen uit een land met een hoog risico op COVID-19 besmetting moeten 14 dagen in thuisquarantaine. Naast deze Nederlandse maatregelen geldt een inreisverbod (tot 15 juni) voor niet essentiële reizen van buiten de EU naar binnen de EU.

Binnen Nederland is vakantieverblijf op dit moment alleen toegestaan in accommodaties met eigen sanitaire voorzieningen. Openbare sanitaire voorzieningen en voorzieningen op campings en in jachthavens blijven waarschijnlijk tot 1 juli gesloten.

De gedragsregels die in Nederland gelden zijn de basis voor de bestrijding, ook als men op vakantie is; social distancing, handhygiëne, gebruik mondneusmasker in het OV, bij klachten thuis blijven of naar huis gaan en je laten testen.

Er is geen uniform EU beleid met betrekking tot maatregelen en toerisme. Tevens is het beleid in verschillende landen aan verandering onderhevig. De huidige situatie is samengevat in de annex. **Uitgangspunten internationaal toerisme vanuit VWS:**

- Alleen toerisme toestaan tussen bepaalde gebieden/landen (binnen de EU, EFTA en VK) waarmee afspraken gemaakt kunnen worden over wederzijdse uitwisseling van toeristen en gegevens, waarbij landen een vergelijkbare epidemiologische situatie, zelfde type maatregelen, goed bron- en contactonderzoek en capaciteit in ziekenhuizen hebben.
- Toerisme van en naar non-EU en EFTA landen actief ontraden, onder andere doormiddel van een negatief reisadvies.

- Caribisch Nederland (CN) is onderdeel van Nederland en daar waar het over nationaal toerisme gaat, dient CN hierin mee te lopen in het vinden van denk- en oplossingsrichtingen. Bij de uitwerking hiervan is differentiatie echter van belang om effectiviteit in de lokale context te bezien. Om die reden wordt er naast dit traject waar CN in meeloopt óók een OMT advies gevraagd specifiek gericht op Caribisch Nederland

Indicatoren beoordeling ‘veilige landen’ om naar toe te reizen, cq landen waaruit toeristen veilig kunnen inreizen

Epidemiologie

Op basis van epidemiologie kan moeilijk aangegeven worden welke landen die Nederlandse toeristen bezoeken precies een risico vormen voor stijging van het aantal COVID gevallen in Nederland en vanuit welke landen de kans op import door buitenlandse toeristen naar Nederland verhoogd is. In veel landen zijn grote regionale verschillen in epidemiologie en deze kan heel snel veranderen, zeker in toeristische gebieden, mede omdat de risico's ook samenhangen met de contacten met andere buitenlandse toeristen uit landen waar COVID-19 nog veel voorkomt.

(10)(2a)

Voor de beoordeling van de epidemiologie is het RIVM afhankelijk van beschikbare informatie op sites van het ECDC, de WHO en individuele landen zelf. Deze gerapporteerde informatie is onder andere afhankelijk van het gehanteerde testbeleid, de testbeschikbaarheid en testbereidheid in een bevolking. Een belangrijke indicator is het aantal uitgevoerde testen per 100.000 inwoners in een land. Desalniettemin heeft het RIVM beperkt inzicht in de betekenis van de weergegeven epidemiologie door de landen zelf. Voor beoordeling van EU/EFTA/VK landen zou het RIVM kunnen varen op een zo real-time mogelijk, geüniformeerde beoordeling van de ECDC.

Lokale gezondheidsadviezen en bestrijdingsmaatregelen

Een belangrijke indicator voor het risico op blootstelling in een land is het pakket van maatregelen en beperkingen die in andere landen opgelegd worden, de communicatie hier over naar vakantiegangers en de handhaving hiervan.

Qua maatregelen zijn relevant: social distancing, hygiëneadviezen (handen wassen, hoest- en niesadviezen), gecontroleerde bezoekersstromen inclusief gezondheidschecks in musea, theaters, horeca, uitgaansgelegenheden en gezondheidsadviezen om bij klachten thuis te blijven. Deze adviezen dienen ook aan buitenlandse toeristen te worden gecommuniceerd. Met name het voorkomen van crowding in uitgaansgelegenheden door jongeren, de voorlichting en handhaving hiervan is van belang om lokale transmissie, en import naar Nederland te voorkomen.

Tenslotte is het van belang dat een land beschikt over adequate en laagdrempelige testmogelijkheden voor toeristen, bron- en contactonderzoekexpertise, en de beschikbaarheid van faciliteiten voor quarantaine en isolatie, ook voor toeristen.

Ook voor deze indicator geldt dat de beoordeling op basis van beschikbare informatie door het RIVM lastig is. Hiertoe is een EU beleid om inzicht in maatregelen, communicatie én handhaving van belang.

Risico's en adviezen voor de Nederlandse vakantieganger naar het buitenland.

Gezien de verspreiding van COVID-19 in de wereld kun je overal in mindere of meerdere mate een COVID-19 besmetting oplopen en kun je dus ook in het buitenland ziek worden. Afhankelijk van het land en de situatie levert dit de volgende risico's op:

Vervoer

Bij gebruik van gedeelde vervoermodaliteiten is de 1,5 meter regel moeilijk te handhaven. Tijdens vervoer naar de vakantiebestemming zijn besmettingsrisico's verhoogd door druktes op vliegvelden, volle vliegtuigen, bussen, veerboten en treinen. [ref: Browne] Deze risico's zijn vergelijkbaar met de risico's in het OV. Risico's zijn beheersbaar als men met eigen huishouden per auto naar de plaats van bestemming reist. Men moet dan wel rekening houden met eventuele grenscontroles en doorreis mogelijkheden als men door meerdere landen moet rijden. Bij vlieg reizen gelden specifieke infectierisico's die gerelateerd zijn aan de gebruikte ventilatie/filtersystemen in vliegtuigen.

Adviezen:

- OV-advies in Nederland aanhouden voor bus-, trein- en bootreizen
- Gezondheidscheck (triage) en voorlichting hygiëneadviezen en social distancing voordat reiziger aan boord gaat van vliegtuig, trein, veerboot of bus
- Toerismesector attenderen op vervoersadviezen: gezondheidscheck, hygiëneadviezen en 1,5 meter distancing.
- Voorkeur voor reizen met eigen huishouden per auto. Voorlichting voorbereiding grenscontroles en doorreis mogelijkheden

Lokaal verblijf

De risico's tijdens een vakantie zijn net als in Nederland gerelateerd aan afstand houden en hygiëne maatregelen en zijn gerelateerd aan het risico op contact met een COVID-19 geval. Over het algemeen zal het voor toeristen lastiger zijn om de lokale situatie, gezondheidsadviezen en uitbraken, te kunnen beoordelen. De risico's worden daarnaast met name vergroot door het bezoeken van cafés en clubs, drukke terrassen, drukke stranden, drukke campings en volle jeugherbergen. De aanwezigheid van vakantiegangers uit hoog-risico gebieden kunnen het risico nog extra verhogen. In het begin van de griep pandemie in 2009 zagen we waarschijnlijk hierdoor import door jongeren die in Spanje uitgaansgelegenheden hadden bezocht.

Adviezen:

- Goede voorlichting over de risico's voor de gezondheid tijdens een vakantie in het buitenland en de mogelijke maatregelen waarmee toeristen te maken kunnen krijgen
- Bereid je reis voor: welke maatregelen en gedragsregels zijn van toepassing in je plaats van bestemming?
- Actieve voorlichtingscampagne voor jongeren voor de risico's bij reizen met name bij uitgaansgelegenheden te gaan waar social distancing niet mogelijk is.
- Negatief reisadvies voor landen waar geen beperkingen worden opgelegd aan bars, disco's, drukke evenementen etc.

Gezondheidsaspecten

Het lastiger kunnen beoordelen van de lokale situatie en het mogelijk onverwacht blootgesteld worden aan besmettelijke personen is vooral relevant voor personen met een verhoogd risico op complicaties bij COVID-19. Het is ook tijdens vakantie belangrijk dat men zijn eigen gezondheid in de gaten houdt, en zich bij klachten passend bij COVID-19 laat testen. Behoeft aan medische zorg in een land met een mogelijk overbelast gezondheidssysteem geeft risico op een, naar Nederlandse maatstaven, sub-optimale zorg, waardoor kans op ernstiger beloop van de ziekte. Ook kunnen de

mogelijkheden voor repatriëring beperkt zijn. Daarnaast kunnen lokaal strenge quarantaine- en isolatieregels voor contacten en mensen met klachten gelden waardoor mogelijk onverwachte bewegingsvrijheid tijdens de vakantie zowel voor de patiënt als voor de medereizigers sterk wordt ingeperkt en een eventuele tijdige terugreis wordt bemoeilijkt. Tenslotte kunnen reizigers geconfronteerd worden met hoge(re) kosten omdat hun verzekering geen dekking geeft bij landen met een negatief reisadvies.

Adviezen

- Goede voorlichting over gezondheidsmonitoring en testen in het buitenland, en de risico's op minder goede zorg.
- Risicogroepen dienen zich extra bewust te zijn van deze gezondheidsrisico's
- Goede voorlichting over risico's op onverwachte isolatie of (langdurige) quarantaine ter plaatse.

Terugkeer naar Nederland/ Risico op import

Quarantaine voor vakantiegangers is een zware interventie omdat een twee weken quarantaineperiode niet in verhouding staat tot de duur van de vakantie en het gevolgen kan hebben voor deelname aan werk en school. Een quarantaine advies na thuiskomst van een vakantie of voor een buitenlander die naar Nederland op vakantie komt zal dan ook mogelijk slecht worden opgevolgd, mede omdat dan een groot deel van de vakantie wordt ingenomen door de quarantaineperiode. Aangezien quarantaine een effectief middel is tegen COVID-19 verspreiding is dit wel een maatregel die moet kunnen worden opgelegd in specifieke situaties voor specifieke groepen toeristen, bijvoorbeeld als blijkt dat de epidemiologische situatie in een land of regio verslechterd. Ook als men naar Nederland komt vanuit een land waarvoor een negatief reisadvies geldt kan quarantaine worden opgelegd om de risico's te verkleinen.

Entry screening bij binnenkomst in Nederland door middel van testen of temperatuurmetingen heeft een beperkte waarde in het voorkomen van import omdat dit momentopnamen betreft en de vakantieganger tijdens deze testen mogelijk in de incubatieperiode zit. De kans dat iemand met COVID-19 op een bepaald moment een negatieve test heeft wordt geschat op 75% [7] Een negatieve testuitslag kan zelfs een vals gevoel van veiligheid geven en daarmee de risico's vergroten.

Laagdrempelig aanbieden van testen bij compatibele klachten is met extra aandacht voor communicatie hier over effectiever om zieken na terugkeer in een vroeg stadium op te sporen.

Een apart risico bij terugkeer vormt quarantaine ter plaatse: de Nederlandse overheid zal geen repatriëring bij onverwachte lokale quarantaine faciliteren

Omdat de risico's op import gerelateerd is aan de epidemiologie en de maatregelen in het land waar men op vakantie gaat of waar vakantiegangers in Nederland vandaan komen gelden voor zowel uitreizende als inkomende toeristen dezelfde reisbeperkingen.

Adviezen

- Voorlichting aan toeristen over risico quarantaine na terugkeer in Nederland
- Quarantaine verplichting voor vakantiegangers komend uit landen waarvoor een negatief reisadvies geldt.

COVID-19 risico's door vakantie in Nederland

De risico's in Nederland zijn voornamelijk gerelateerd aan de compliance met de gestelde regels en maatregelen. Social distancing kan onder druk komen te staan op locaties waar veel toeristen en

dagjesmensen bij elkaar komen, zoals op stranden, markten, terrassen en winkelstraten. Dit geldt ook voor verblijf in gedeelde accommodaties en gebruik van gedeelde sanitaire voorzieningen. Mogelijk zal door het grotere aantal Nederlanders dat in Nederland op vakantie gaat deze zomer het OV drukker worden, waardoor de transmissiekansen verhoogt worden. [1]
 Voor buitenlanders die in Nederland vakantie komen viert geldt het risico dat zij niet goed bekend zijn, en zich niet goed houden, aan de maatregelen in Nederland. Goede voorlichting hierover voor hen is van belang, alsmede de beschikbaarheid van testfaciliteiten, isolatie en quarantainefaciliteiten. Daarnaast is het van belang dat personen uit gebieden met intensieve transmissie een quarantaine periode in acht nemen.

Adviezen voor toerisme in Nederland:

- a. Voorlichting hygiëadviezen, 'thuis'blijven bij klachten en laagdrempelig testen: ook tijdens vakantie
- b. Aanpassen capaciteit van campings, jeugdherbergen en gedeelde vakantievoorzieningen zodat 1,5 meter afstand te handhaven is
- c. Verplichting frequente reiniging van gedeelde sanitaire voorzieningen
- d. Beperken van instroom druk bezochte plekken
- e. B&B alleen bij gescheiden sanitaire voorzieningen en minimaal contact tussen bewoners en gasten
- f. Verhoog capaciteit van OV naar populaire vakantiegebieden
- g. Schaal BCO capaciteit op in GGD regio's waar veel toeristen verblijven

Aanvullende adviezen voor buitenlandse toeristen die naar Nederland komen:

(10)(2a)

- b. Communicatie in het buitenland over maatregelen en eventuele inreisbeperkingen die in Nederland gelden
- c. Communicatie in verschillende talen aan de grenzen en op vliegvelden over de regels in Nederland
- d. Laagdrempelig testen aanbieden voor buitenlanders met klachten in Nederland en dit duidelijk communiceren
- e. Voldoende test, quarantaine, isolatie en BCO capaciteit beschikbaar in GGD regio's met veel vakantiegangers
- f. Quarantaine verplichting voor reizigers komend uit landen waarvoor een negatief reisadvies geldt

Extra benodigde middelen voor vakantieperiode

In de vakantie periode kan de druk op BCO verhoogd worden doordat er mogelijk meer besmettingen gaan plaatsvinden, omdat GGD personeel op vakantie is en omdat BCO vaker een internationaal of multi-regionaal karakter kan krijgen. De impact hiervan is moeilijk in te schatten, maar er moet rekening worden gehouden met benodigde opschaling bij GGD'en in regio's met veel toeristen, en bij het RIVM waar de internationale meldingen worden verwerkt. Op Schiphol en bij GGD Kennemerland moet rekening gehouden worden met adequate voorlichting en meer BCO activiteiten rond vliegtuigcontacten en de behoefte aan isolatievoorzieningen voor reizigers met klachten in transit. Ook moet rekening gehouden worden met toeristen die in quarantaine of isolatie moeten terwijl ze geen reservering (meer) hebben voor geschikte accommodatie.

Adviezen:

- a. Verplicht mensen naar huis te gaan of gebruik te maken van individuele verblijfsfaciliteiten als quarantaine of isolatie wordt opgelegd
- b. Creëer quarantaine en isolatiefaciliteiten voor buitenlanders
- c. Testmogelijkheden en BCO faciliteiten in vakantiegebieden, ook voor buitenlanders, en uitgebreide communicatie hierover

Beleid Caribisch Nederland**Samenvatting**

Het RIVM onderschrijft de uitgangspunten:

1. alleen toerisme toe te staan tussen bepaalde gebieden/landen (binnen de EU, EFTA en VK) waarmee afspraken gemaakt kunnen worden over wederzijdse uitwisseling van toeristen en gegevens, waarbij landen een vergelijkbare epidemiologische situatie, zelfde type maatregelen, goed bron- en contactonderzoek en capaciteit in ziekenhuizen hebben;

(10)(2a)

Bij de beoordeling van veilige landen om naartoe te reizen dient rekening gehouden te worden met de lokale epidemiologie en de ingestelde maatregelen, alsmede toezicht op de naleving hiervan. Aangezien deze informatie voor het RIVM beperkt toegankelijk is dient deze beoordeling bij voorkeur op EU-niveau plaats te vinden.

Aanvullende adviezen

- a. Reisadviezen voor Nederlanders en buitenlanders
 - Quarantaineplicht voor reizigers (Nederlanders en buitenlanders) uit landen met een negatief reisadvies
 - COVID-19 risicogroepen dienen goed voorgelicht te worden over de extra gezondheidsrisico's tijdens verblijf in het buitenland
- b. Communicatie
 - Een duidelijke leidraad voor Nederlandse toeristen naar het buitenland en een leidraad voor toeristen die naar Nederland komen, deze moet de volgende onderwerpen omvatten:
 - i. risico's van reizen naar het buitenland
 - ii. goede voorbereiding van de reis, waaronder het transport en gedragsregels in het buitenland. Specifieke aandacht voor voorlichting naar jongeren over de risico's van uitgaansgelegenheden en belang social distancing binnen de groep.
 - iii. De regels en maatregelen in Nederland (ook gecommuniceerd in het buitenland)
 - iv. Hoe en waar je getest kunt worden in Nederland

- Goede uitgebreide informatievoorziening voor toeristen via verschillende kanalen; folders, flyers, posters, informatieschermen, advertenties, sociale media en websites van de overheid. Zowel op Schiphol als vakantiebestemmingen.
 - Attendering reizigersbranche op belang social distancing, hygiëadviezen en gezondheidscheck tijdens vervoer naar bestemming en verblijf op locatie.
- c. Aanvullende maatregelen in Nederland
- Inrichten van voldoende testmogelijkheden en BCO in regio's met veel toeristen, ook voor buitenlanders
 - Inrichten van isolatie en quarantainefaciliteiten voor buitenlanders
- d. Beleidsafstemming op EU niveau
- Afstemming van beperkende maatregelen zoals het beleid t.a.v. de opening van bars, clubs, terrassen, stranden, evenementen etc.
 - Handhaving van de gestelde regels
 - Toegang tot testfaciliteiten voor buitenlanders en uitvoering van BCO
 - Beschikbaarheid van isolatie en quarantainevoorzieningen

Aandachtspunt

Veel Nederlanders hebben reeds een vakantiereis geboekt naar landen die mogelijk niet aan bovengenoemd afwegingskader zullen gaan voldoen. Indien er geen negatief reisadvies bestaat zullen zij de reis niet vergoed krijgen. Voor de beheersing van COVID-19 in Nederland is het bevorderlijk dat deze reizen geen doorgang vinden. Hoewel dit buiten het afwegingskader valt vraagt het RIVM aandacht voor compensatie van gemaakte kosten bij het annuleren van een buitenlandse vakantie naar een vakantiebestemming met negatief reisadvies

Annex:

ECDC en de landen om ons heen

Ook in de landen om ons heen en in de rest van Europa wordt nagedacht over hoe toerisme deze zomer veilig de ruimte kan worden gegeven. Vooral landen die voor een groot deel economisch afhankelijk zijn van toerisme willen graag weer bezoekers gaan ontvangen. Toerisme kan aantrekkelijk gemaakt worden door het openen van bars, clubs en sport- en culturele voorzieningen. Er zullen dus waarschijnlijk mogelijkheden gaan ontstaan voor Nederlanders die naar het buitenland op vakantie willen. De plannen voor toerisme zijn op dit moment nog volop in ontwikkeling in Europa.

(10)(2a)

(10)(2a)

Omdat de risico's door vakanties voor de epidemie in Nederland en andere landen voor deel afhankelijk zijn van het gevoerde beleid in de vakantielanden is een eenduidig Europees beleid op dit gebied zeer wenselijk en is afstemming op Europees niveau noodzakelijk. Eenduidig beleid en duidelijke communicatie hierover in Europa voorkomt een lappendeken van regeltjes en verboden en verwarring bij vakantiegangers, wat de compliance en daarmee de verspreiding ten goede komt.

(10)(2a)

(10)(2a)

Referenties:

- 1- https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication_transportservices.pdf
- 2- EC press release: Tourism and transport: Commission's guidance on how to safely resume travel and reboot Europe's tourism in 2020 and beyond

 Acrobat Document.pdf
- 3- European Centre for Disease Prevention and Control. Considerations related to measures for travellers to reduce spread of COVID-19 in the EU/EEA. ECDC: Stockholm; 2020.

 ECDC-measures rel-to travel to reduce
- 4- Browne A, Ahmad SS, Beck CR, Nguyen-Van-Tam JS. The roles of transportation and transportation hubs in the propagation of influenza and coronaviruses: a systematic review. J Travel Med. 2016 Jan 18;23(1):tav002. doi: 10.1093/jtm/tav002. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26782122/>

- 5- Eichner M, Schwehm M, Wilson N, Baker MG. Small islands and pandemic influenza: potential benefits and limitations of travel volume reduction as a border control measure. BMC Infect Dis. 2009 Sep 29;9:160. doi: 10.1186/1471-2334-9-160. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19788751/>

- 6- COVID-19 Aviation Health Safety Protocol. Guidance for the management of airline passengers in relation to the COVID-19 pandemic. Issue no: 01 Issue date: 20/05/2020

ECDC - 20 05 2020 -
COVID-19 Aviation h

- 7- European Centre for Disease Prevention and Control. Considerations for travel-related measures to reduce spread of COVID-19 in the EU/EEA. ECDC: Stockholm; 2020.

ECDC - 26-05-2020 -
Considerations for t